incendio non crematur, ab heresi non dividitur, in discordia stat, in
expugnabilis manens, inconcussa perseverat, incorrupta letatur.
Caritas concordia est mencium et societas electorum. Caritas paciens est,
quia in adversitate non frangitur. benigna est, quia et amicis et inimicis
opera misericordie impendit. Caritas non emulatur, quia alterius bonum diligit
ut suum. Non agit perperam, quia ad opus pravum non ducitur. Non
inflatur, quia nulla eam prosperitas attollit. non est ambiciosa, quia
non vult aliis preponi. non querit que sua sunt, quia communia propriis non
propria communibus anteponit. non irritatur, quia non provocat ad iram,
et non solum opere non voce, sed nec cogitat malum. Non gaudet
super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert in actu
pro veritate. omnia credit que veritas suadet. omnia sperat que veritas
promittit. omnia sustinet in ipso capite, id est in Christo. Caritas numquam
excidit, quia et si opera eius cessent, ipsa tamen caritas nec in hoc seculo,
nec in futuro finitur. Vel caritas in electis non excidit, quia et si aliquis
electus criminaliter peccat, caritas tamen in eo non excidit irregres- ur
sibiliter. Hanc autem virtutem qui servat in operibus suis, benedic-
tionem consequetur. scriptura affirmante que loquitur ad populum
israheliticum sic. Si audieris ut facias omnia mandata eius,
faciet te dominus excelsiorem cunctis gentibus que versantur in terra. bene-
dictus eris in agro. et benedictus in civitate. benedictus fructus ven-
tris tui. et benedictus fructus terre tue. Mittet dominus super
cellaria et super omnia opera manuum tuarum benedictionem.

Explicit liber de virtutibus magistri Hugonis.
Incipit liber eiusdem qui dicitur De operibus trium
dierum. Cuius inicium sic et tale repertum est. ...

Explicit liber de virtutibus magistri Hugonis. Incipit liber eiusdem qui dicitur de operibus trium dierum. Cuius inicium sic et tale etc.

Verbū bonū vita sapiēs. q̄ mūdū istū
fecit. ↄtemplato mūdo ↄspiciatur.
⁊ v̄bū ipm̄ videri nō potuit. sed fecit
q̄d videri potuit. ⁊ visum ē p̄ hoc
q̄d fecit. Invisibilia em̄ dei [illegible]a
creatura mūdi. p̄ ea q̄ fc̄a sūt in
tellc̄a ↄspiciū. Tria sūt īvisibi
lia dei potencia sapiā benignitas. Ab hys tribus
procedūt oīa. ī hys tribus ↄsistūt oīa. p̄ hec tria re
gūtur oīa. Potencia creat. sapiā gubernat. benig
nitas ↄservat. Que tn̄ tria sicut ī deo īeffabilit̄ sunt
vnū. ita in opacōe oīno separi nō p̄nt. Potencia
p̄ benignitatē sapient̄ creat. sapiā p̄ potenciā benig
ne gub̄nat. benignitas p̄ sapiam̄ potenter ↄservat.
Potenciā maifestat creaturaꝝ īmēsitas. sapiam̄
decor. benignitatē vtilitas. Inmēsitas creaturaꝝ
ↄstat ī multitudīe ⁊ magnitudīe. Multitudo ī similib;
ī divisis. ī p̄mixtis. Magnitudo ē ī mole ⁊ spacio. mo
les ī massa ⁊ pondere. Spaciū ē ī lato ⁊ longo p̄fun
do ⁊ alto. Decor creaturaꝝ ē ī situ ⁊ motu ī specie
et qualitate. Situs ē ī ↄposicōe et ordīe. Ordo ē in
p̄prietate ⁊ tp̄e et loco Motus ē quadripartitus. locāl
naturāl aīalis rōnal. localis ē an̄ ⁊ retro. dex
trorsū ⁊ sinistrorsū. sursū et deorsū. ⁊ circū. Natu
ral ē ī incremēto ⁊ decremēto. Aīal ē ī sensibus ⁊
appetitibus. Rōnal ē ī factis ⁊ ↄsilys. Species est
forma visibil̄ que oculo discernit̄. sicut colores et
figure corp̄m. Qualitas ē p̄prietas īterior. que
ceteris sensibus p̄cipit̄. ut melos ī sono auditu

aurium, dulcor in sapore gustui faucium, flagrantia in odore olfactui narium, lenitas in corpore tactui manuum. Utilitas creaturarum constat in grato, apto, et commodo et necessario. Gratum est quod placet, aptum quod convenit, commodum quod prodest, necessarium sine quo quid esse non potest. Nunc per ordinem has partitiones a principio repetamus, et in unaquaque divisione monstremus qualiter ex immensitate creaturarum creatoris manifestetur potencia, vel ex decore sapientia, vel ex utilitate benignitas perquiramus. Et quia immensitas prima fuit in partitione, prima esse debet in prosecutione. Diligenter igitur audite et consideratque [illegible].

De potentia.

Quando nichil erat, facere ut aliquid esset, qualis potentia erat? Quis sensus potest comprehendere? Que virtus sit de nichilo facere aliquid? Etiam unum facere aliquid quantus excessus? Si igitur unum aliquid quodlibet parvum de nichilo facere tanta potentia erat ut comprehendi non possit, quanta sit existimanda potentia tam multa facere? Quam multa? Quot sunt? Numera stellas celi, arenam maris, pulverem terre, guttas pluvie, pennas volucrum, squamas piscium, pilos animalium, gramina camporum, folia vel fructus arborum, et ceterorum innumerabilium innumerabilia numera. Innumerabilia in similibus, innumerabilia in diversis, innumerabilia in permixtis. Que sunt similia? Que sub eodem genere continentur, ut homo unus et alter, leo unus et alter, aquila una et altera, [illegible] una et altera. Hec singula et cetera talia in suis generibus sibi sunt similia. Que sunt diversa? Que dissimilibus differentiis in forma discrepant, ut homo et leo, leo et aquila, aquila et [illegible]. Hec inter se diversa sunt. Que sunt permixta? Que simul considerata. Numero igitur in similibus infinita, quomodo in diversis infinita, quomodo in permixtis infinita. Vide

homo unum genus est. sed unus homo non est. Quis eos numerare
potest? Et ita in ceteris innumerabilium rerum generibus innumerabiles
infinita rerum genera. et in singulis generibus infinita similia. sunt
vero omnia infinita innumerabilia. Sed fortassis qui tot fecit.
pauca fecit. multa sunt et maiora facere non potuit? Quanta tamen.
Metire moles montium. tractus fluminum. spacia camporum.
altitudinem celi. profunditatem abissi. Miraris quia deficis. sed
melius deficiendo miraris. Meditantibus de creaturarum
immensitate. qui seminarium quoddam iecimus. nunc ad contem-
plandam earum pulchritudinem transeamus. Quamvis multis
ac variis modis creaturarum pulchritudo prestat. quatuor
tamen precipue sunt in quibus omnis earum decor consistit. hoc est in situ in
motu. in specie et qualitate. Que quidem si quis plene investi-
gare sufficeret. mirabile in eis sapientie dei lucem inveniret. Et
utinam tam possem subtiliter perspicere. tam competenter enar-
rare quam possum ardenter diligere. Delectat enim me. quia valde
dulce et iocundum est de rebus hiis frequenter agere. ubi simul et ratione
eruditur sensus et suavitate delectatur animus. et emula-
tione promovetur affectus. ita ut cum psalmista stupentes et admi-
rantes exclamemus. Quam magnificata sunt opera tua domine.
omnia in sapientia fecisti. Delectasti me domine in factura tua. et
in operibus manuum tuarum exultabo. Vir insipiens non cognoscet.
et stultus non intelliget hec. Universus enim mundus iste sensibi-
lis. quasi quidam liber est scriptus digito dei. hoc est virtute divina
creatus. et singule creature quasi figure quedam. non huma-
no placito invente. sed divino arbitrio institute. ad manifes-
tandam et quasi quodammodo significandam invisibilem dei sa-
pientiam. Quemadmodum autem si illiteratus quis apertum librum
videat figuras aspicit litteras non cognoscit. ita illiteratus

stultus et animalis homo qui non percipit ea que dei sunt. in visibilibus
istis creaturis foris videt speciem. sed intus non intelligit rationem.
Qui autem spiritualis est ad omnia diiudicare potest. In eo quidem quod
foris considerat pulchritudinem operis. intus concipit quam miranda sit
sapientia creatoris. Et ideo nemo est cui opera dei mirabilia non
sint. dum in eis et insipiens solam miratur speciem. Sapiens autem
per id quod foris videt. sed profundam rimatur divine sapientie co-
gitationem. velut si in una eademque scriptura. alter colorem
seu figuram formationem commendet. alter vero laudet sen-
sum et significationem. Bonum ergo est assidue contemplari et
admirari opera divina. sed ei qui rerum corporalium pulchri-
tudinem in usum novit vertere spiritalem. Nam et ideo scriptura
tantopere ad consideranda mirabilia dei excitat. ut per ea
que foris cernimus intus ad agnitionem veritatis veniamus.
Unde psalmista quasi pro magno aliquo se iam et hoc fecisse co-
memorat. et adhuc facturum promittit dicens. Memor fui dierum
antiquorum. meditatus sum in omnibus operibus tuis. et in adi-
nventionibus tuis exercebor. Hinc est etiam quod quibusdam
ignorantibus creatorem suum. et cultum deo debitum. ydolis exhibe-
ntibus in ysaia dicitur. Quis mensus est pugillo aquas et celos
palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis mo-
lem terre? et libravit in pondere montes et colles in statera?
Qui sedet super gyrum terre. et habitatores eius sunt quasi locuste?
Qui extendit velut nichilum celos. et expandit eos quasi
tabernaculum. Et psalmista iterum in quodam loco cum arguit ydolorum
cultores ait. Omnes dii gentium demonia. dominus autem celos
fecit. Quid ergo est prophetis quod in assertione vere divinitatis sue
opera dei in medium deducuntur. et dicitur. dominus celos fecit. nisi
quia creatura recte considerata homini creatorem suum ostendit.

Consideremus igitur et nos. quanta sint mirabilia dei. et per
pulchritudinem rerum conditarum. queramus illud pulchrum pul-
chrorum omnium pulcherrimum. quod tam mirabile et ineffabile est.
ut ad ipsum omnis pulchritudo transitoria. etsi vera sit comparabilis
esse non possit. Et quia superius omnem pulchritudinem visibilium
in quattuor constare diximus. nunc ordine per singula curren-
tes qualiter ex ipsis invisibilis dei sapientia clarescat videamus.
Duo quidem quia minus est quicquid dixerimus. sed tamen decens non est
ut ideo omnino taceamus. ubi propterea ubi si fieri posset.
maxime loqui deceret deberemus. Quattuor diximus. situm
motum speciem et qualitatem. Primum igitur primum discutiamus.
Situs est in compositione et ordine. Ordo est in compositione et dispo-
sitione. Compositio duo habere debet. aptitudinem et firmitatem.
hoc est ut componenda apte et competenter coeant. et composita
firmiter cohereant. laudabilis est compositio talis. Apti-
tudo consideratur in quantitate et qualitate. In quantitate ne
nimis tenuia et exilia grossis et corpulentis. In qualitate
ne nimis humida siccis. nimis calida frigidis. nimis
levia ponderosis. et si qua sunt talia inordinate iun-
gantur. Vide si pulchritudini divinorum operum aliquid
desit. et si nichil deesse videris. iam aliquid habes unde
etiam in hac parte mireris. Et primum quidem si universitatis
huius machinam intueris. invenies quam mirabili ratione et sapientia
compositio omnium rerum perfecta sit. quam apta quam congrua. quam decora.
quam cunctis suis partibus absoluta. in qua non solum concordiam servant
similia. sed ea etiam que creante potentia diversa atque inpug-
nantia ad esse prodierunt. dictante sapientia in unam quodammodo
amicitiam et federationem conveniunt. Quid inpugnantius
esse potest aqua et igne? Que tamen in natura rerum ita dei contemperavit

potentia

potentia et prudentia. ut non solum ad invicem communis societatis
vinculum non dissipent. verum etiam nascentibus cunctis ut subsistere
possint vitale nutrimentum subministret. Quid de humani
corporis compage loquar. ubi omnium membrorum iunctura. tantam
adinvicem servat concordiam. ut nullum omnino inveniri possit
membrum. cuius officium alteri non videatur prestare adminiculum? Sic omnis natura se diligit. et miro quodam modo
plurium dissimilium et in unum redactorum concordia unam in omnibus
armoniam facit. Ista est inquam conveniens omnium rerum compositio.
Sed quomodo est firmata? Quis non videat. Quis non miretur.
Ecce celi qui ambitu suo concludunt omnia. quam solidi sunt.
et quasi ex ere fusiles desuper circumquaque expansi. Terra
vero in medio pondere suo librata. semperque immobilis perseverat. ut cetera in medio fluctuantia hinc soliditas celorum
illinc terre stabilitas in unum coartet et constringat ne citra
legittimos terminos diffusa concordiam diversitatis disrumpant.
Ecce quomodo per viscera telluris intrinsecus tractones aquarum
sparsi et foris per alveos suos in diversa deducti intus fa-
tiscentem de ne dissolvatur conglutinant. et foris ne fatiscat
arentem rigant. Ecce quomodo in humani corporis fabrica iunctu-
ras ossium vincula nervorum ligant. et medullis intus per secretas
fistulas venarum diffusis canalia etiam venarum vitalem
sanguinem per omne corpus deducunt. ac deinde teneritudinem car-
nium cutis tegmine involuit. ut et vigor ossium intrinsecus
corpus sustineat. et pellis munimine foris defendendo
custodiat. Quis duritiam lapidum. quis soliditatem me-
tallorum. quis nodositatem roborum. quis tenacitatem glu-
tinum. quis cetera immutabilia enumerare queat. Ex quo
claret. quam sit firma rerum vincula. cum singula quoque

condita tanto magis naturam et esse suum defendat. sic vero omnia a concordia societatis sue omnino dissolvi nequeant. Post compositionem sequitur ut dispositionem rerum qualis sit consideremus. Neque enim minima fiet contra admiratio, si quis diligenter attendat, quod sic singulis locis, singulis temporibus, singulis rebus divina rebus divina providentia causas suas distribuit, ut in nullo perpetuus rerum ordo perturbetur. Fecit celum sursum esse et terra deorsum. In celo luminaria et stellas collocavit, ut subiecta omnia illustrent. In aere ventis et nubibus viam fecit, ut agitationibus suis disperse pluviam deorsum funderent. In gremio telluris moles aquarum recipi iussit, ut per gurgites suos hinc illincque quo motus ferret iubentis discurrerent. Volucres in aere suspendit, pisces aquis immersit, terram bestiis et serpentibus et aliorum reptilium verminumque generibus replevit. Quasdam regiones ditavit ubertate frugum, quasdam opulentia vinearum, alias fertilitate olerum, alias fecunditate pecorum, alias potentibus herbis, alias gemmis preciosis, alias animalibus et bestiis monstruosis, alias coloribus variis, alias diversarum artium studiis, alias metallorum, alias thymiamatum diversis generibus, ut nulla prorsus regio sit que non aliquid pre ceteris novum et speciale possideat, nulla item que non aliquid novum et speciale ab aliis accipere queat. Quid quod etiam ea que humanis usibus necessaria sunt in communi hominum frequentia ipsa providentia creatoris constituit, ea vero que non natura propter necessitatem, sed cupiditas expetit propter spem in abditis terrarum sinibus abscondit, ut quem amor virtutis ab immoderato non castigat appetitu saltem laboris tedio victus conquiescat. Hec de dispositione locorum diximus.

Quid de disposicioe **De tpm disposicioe**
tpm dicemus? Minus satis amirari pt. qua
moderatioe prouidencia diuina cursus tpm distrixit?
Ecce p⁹ nocte uenit dies. ut torpentes mocio labore
exerceat. post die sequit' nox. ut fessos ad refocil-
landu quies excipiat. Non semp dies. no semp
nox. no semp equal' dies. et nox. ne ul' imoderatus
labor debilitatos frangat. ul' quies continuata
natura inficiat. ul' ydeptitas ppetua aio tediu
gignat. Item. Quemadmodu vicissitudo diez et
noctiu creatura innouat. ita quattuor tpa anni
ordie sibi succedencia. totius mundi specie immutant.
Primu p tepore veris quada innouacioe mudus
nascitur. deinde p feruore estatis. quasi i iuuentu-
te roborat'. Post hec supueniente autupno ad ma-
turitate ascend'. postremo succedente hyeme ad defectu
vergit. Ideo aut semp deficit. ut semp post defectu
innouari possit. qr nisi prius a statu suo deficeret
vetera. quasi ut locu occupantib⁹. no valeret exur-
gere noua. Hoc quoq; satis mirabile i hac disposi-
cioe termit'. qd ipa tpa ita immutabili lege sue mu-
tabilitatis vices custodiunt. ut nec aliqu ab explendo
ministerio suo deficiat. neq; secus currencia ordine
sue institucionis confundat. Hec de disposicioe tpm exe-
pli causa dca sufficiant. **De ordine rez.**
Nunc illu ordine psequimur. qui i vnaquaq; re
consideratur. scdm congrua disposicioez partiu. hic uo
intrisecus alius sit scdm locu et tps extrinseca sunt. Et

[...] disposicioe. / De ordine rez

hic quoqꝫ nō min⁹ miranda ē diuīe sapīe efficacia. q̄ ita
ꝯgrue ī vniu̾sitate singula disposuit. vt nūq̄ʒ oīno nā-
tura ꝑciū gn̄s ī ꝑpugnāciā ꝯueniāt. Ecce ut exempli cā
de multis pauca ponam⁹. In hūana ꝯpositiōe corpis.
quāta elucet sapīa creatoris. Sursū ē homo vniformis.
deorsū biformia diuisus. q̄r ⁊ vniforme ē ⁊ p̄ncipale
mētis .i. rō que īuisibilia respicit. Et gemīa ē cuē q̄li-
tas ira ⁊ ꝯcupiscēcia. que deorsū ad terrena descendit.
Item brachys ī latū extendit̄. tibys deorsū figit̄. statura
hūana corpis. q̄r ꝯ ītencio spaciosīs aīm extēdit̄. ⁊ affectus
desideriorū figit. Itē scd̄m latitudinē hic inde ꝑ digitos
manuū deorsū. ꝑ digitos pedū ī quīꝫ sunt hūana cor-
ꝑis protensio. q̄r siue ī latū tendat̄ anim⁹ ꝑ intēciōeꝫ
opis. siue deorsū figat̄ ꝑ desideriū affectiōis quīꝫ sensus
sūt. ꝑ quos foris exit. Itē digiti ternis articulorū ēqual-
les distīguūt̄. qui ī manibus de vna palma. ī pedibus
de vna planta prodeūt. q̄r de vna sensualitate quīqꝫ
sensus exeūt. ī quib⁹ trina distinctiōe. Primū sensus.
deinde sentire. postmodū sensibile iudicat̄. Postremo
ī singul' digitis extremorū articulorū capita suppositis
vnguib⁹ quasi galeata tegūt̄. Vt quotiēs siue man⁹
extente siue promotus offendiculū inuenerit. ipso suo
munimine protecti. illesi ꝑmanē possit. Sic terrena
ista ad similitudinē vnguiū foris sensibus adherēcia quasi
ī necessitate nos muniūt. Sed quātū nō ꝑtinet ad necessitatē
quasi cet̄ carnē sine sensu radi pnt. Ecce ī hūana fa-
cie q̄ʒ rōnabili distinctiōe istrumēta sensuū collocata
sūt. Supmū locū optinꝫ visus ī ocul' deinde auditus
ī auribus. ꝑ⁹ hūc ī naribus olfactus. atqꝫ ꝑ⁹ hūc ī ore

gustus. Videmus autem quod cum omnes sensus deforis intus veni-
unt, solus visus deintus foris exit. Geminusque posita mira pre
ceteris agilitate percipit. Bene ergo quasi speculator quidam
eminentiorem cunctis locum optinet, ut que ceteris sensibus sup-
erventura sunt, ante periculum providere possit. Post hunc auditus
in loco et mutabilitate secundus est. Deinde olfactus. Gustus
autem qui nil sentire potest nisi id quod tangit, merito velut tar-
dior ceteris sensibus in imo resedit. Tactus specialem sedem
non habet, qui ideo universalis est, quia cunctis operatur sensibus.
Unde et in digitis pollex qui tactum significat, coadunatus
in unum digitis, solus omnibus respondet, quia sine tactu nullus
sensuum esse potest. Videte etiam quomodo in humano corpore ossa intri-
secus collocata sunt, quatinus robur eorum corporis sustineat.
Deinde caro ossa vestit ut duriciam eorum mollities tactum ex-
cipiat. Ad ultimum pellis carnem induit, ut sua quodammodo
tenacitate ab incommodis foris accidentibus corpus muniat.
Attendite quomodo illud quod infirmum et molle est in medio quasi
in loco tutiore ponitur, ne vel intrinsecus fulamento carens
cadat, vel extrinsecus munimentum non habens fatiscat.
Quod autem in uno exemplificatum est, in cunctis generibus rerum
invenire potest. Sic enim cortex munit arbores, sic penne et
rostra volucres, sic squame pisces, rebusque singulis
secundum competentiam nature sue providentia creatoris munimen-
ta instituit. Hucusque de situ locuti sumus, nunc ad motum
transeamus. De motu locali

Motus est quadrifarius: localis, naturalis, animalis, rationalis.
De quibus quia per singula multa dicere non possumus,
breviter singula perstringamus. Unde quomodo in motu loca-
li sapientia conditoris appareat. Cogita nunc unde defluere

tibus semper aquis indeficientes semper vena ministratur? Unde motus ventorum educitur? Quis infatigabiles astrorum cursus moderatur? Quis solem per hiberna descendentem signa peragit? Quis rursum per estiva cum signa ascendentem facit? Quis eum ab oriente in occidentem ducit, et iterum ab occidente in orientem revehit? Hec autem tanta mirabilia et soli deo possibilia sunt.

Quid etiam de motu **De motu naturali.**

Quid naturali dicam? Cum surculis nascentibus annuis incrementis tendunt, et quasi de occulto nature sinu in apertum germinantia educit, rursumque eadem materia illuc unde venerat in uertendo facit. Satis hec diligenter intuentibus mirabilia apparebunt. **De motu animali**

Deinde sequitur motus animalis qui est in sensibus et appetitibus. Cogita ergo qualis esse possit, qui sensus omnium viventium fabricat, appetitus creat, et in singulis quibusque animantibus quid appetere, et quantum appetere debeant ordinat.

Demumque rationalis **De motu rationabili**

motus qui est in factis et consiliis satis admirationis ingerit, si attendere volueris, quam ineffabilis sit sapientia que omnium hominum facta, omnes denique voluntates, omnes cogitationes ordinat, ita ad sue voluntatis arbitrium intorquet, ita temperat et moderatur, ut nichil in universitate possit fieri quod non ipsa ad decorem operum suorum aut faciendo aut permittendo fieri velit. Hec de motu pro brevitate dicta sufficiant. **De specie.**

Deinde sequitur species. Species est forma visibilis, que continetur duobus, figuris et coloribus. Figure autem rerum multis modis apparent mirabiles. Aliquando ex magnitudine, aliquando ex parvitate, aliquando quia rare, aliquando quia pulchre, aliquando ut

de motu rationali

de specie

iterum ita loquar quodammodo convenientia reperta, aliqua que in multis
una, aliqua que in uno divisa. Singula ordine suo prosequamur.
Figura secundum magnitudinem attenditur, quando res aliquibus sui generis
modum in quantitate excedunt, sicut miramur gigantem inter homines,
cetum inter pisces, grifem inter volucres, elephantem inter qua-
drupedes, draconem inter serpentes. Figura secundum parvitatem
consideratur, quando res aliquibus ceteris sui generis quantitate equari
non possunt, ut est sucrio et tinea, cimices et cinifes, et alia similia
que inter cetera quidem animalia vivunt, sed ceteris omnibus
corporis exiguitate dispares sunt. Vide ergo quid magis
mireris dentes apri vel tinee, alas grifis vel cinifis,
caput equi vel locuste, crura elephantis vel culicis, rostrum
suis vel sucrionis, aquilam vel formicam, leonem vel pulicem,
tigridem vel testudinem. Ibi miraris magnitudinem, hic
miraris parvitatem. Corpus parvum magna sapientia conditum,
magna sapientia cui nulla surripit negligentia. Illis dedit
oculos quos vix comprehendere potest oculus, et in tam exiguis corporibus
sic omnifaria liniamenta nature suis congrua plenissime distri-
buit, ut nichil videas deesse in minimis eorum omnium que
natura formavit in magnis. Restat nunc dicere de hys que rara
sunt et ob hoc magis mira videntur. Sunt quedam in rebus conditis
que ideo cum videntur magis mira sunt, quia ad hominum notitiam
raro perveniunt, vel ob hoc quod in suo genere pauca creata
sunt, vel quia in remotis sedibus et in abditis nature finibus
obtrusa. Hec autem ideo creatoris providentia seorsum
collocare voluit, ut illorum consortio que noxia sunt non ledatur
humana societas, eorum que preciosa sunt spe probetur huma-
na cupiditas, eorum que rara sunt novitate excitata
admirari discat humana tarditas. Postremo vide

hec bona sit ⁊ mala quasi emin⁹ posita . ut quodāmō
alloquāt͛ hoīe; ut attendat quāto studio etna mala fuge͛ .
⁊ bona etna deb; appete͛ . si pro hijs tpalib⁹ bo͞is adipis
cēdis ⁊ mal͛ euitādis tantos labores sustinet⁹ . tu dm̄e

Sequit͛ de hijs q̄ mirabilia sūt ꝑꝑt' paruitudinem

Q uar ūdā rez̄ figuratione mirabili q; speāli quodā
mō decore sūt . ⁊ cōueniēt coaptate . ita ut ipā dispo
sitio opis quodāmō īnuē uideat͛ speālē sibi adhibuīti
diligēciā cōditoris . Rursus alia ideo mirabilia q͛ mōstru
osa quodāmō sūt . ul͛ ridicula . quorū quidē plasmacio
quātū ab hūana rōe aliena ē . tanto leui⁹ hūanū
aīm̄ ī admiratiōe; ꝯpelle͛ pt . Quare chorodillus
mādibulas īferiore mole nō mouet . ⁊ quodāmō sala
mādra ī igne illesa ꝑmanz . Quis ded͛ hericio spinas
⁊ docuit eū ut se pomis turbine dissarsis īuoluat . q̄b⁹
onustus īcedēs stridit q̄si q̄ plaustrū . ⁊ formica q̄ hye
mis supuētura ꝑscia granis horrea sua īplet . Ara
nea quoq; de uiscribus suis . laqos nectit . ut ꝑdā ca
piat . Isti sūt testes sapīē dei . Est ⁊ adhuc aliud uere
⁊ euidēs dīuīe sapīē argumētū . q̄d oē gen⁹ sīle sibi
procreat . ⁊ ī tam multa silitudo una propagata .
ꝑrīe originis formā nō īmutat . Nō ouis uitulū . nō
uacca agnū . nō cerua lepore . nō leo uulpē . sed a ī
sibi silēm ꝑꝑa gnīe suā extend͛ . oē q̄d ē . hoc quoq;
īsensibilis natura custod͛ . Aliud genus ē tilia . ali
ud fagus . aliud quercus . unūqdq; suā spēm habet . et
unūqdq; gnīs sui seruat silitudinē . Inde foliū quō ser
ratis dentib⁹ ꝑ girū distiguit͛ . quō īcisuris ꝑ ductis
costulis huc illucq; īcexit͛ . nuā unū . nūa aliud .

Se° de hijs q̄ mirabilia sūt ꝑꝑt' paruitudinem

omne quod est unius generis unius inventis similitudinis. tot dentes in uno quot
dentes in alio. tot costulas in uno quot costulas in alio. talem
formam in uno. qualem in alio. talem colorem in uno qualem colorem in alio.
Ecce quomodo mora quomodo fraga quibusdam granulis adiunctis com//
pactis utcumque distinguuntur. tale unum quale alterum. et omnia
quae annuum quoddam intrinsecus preceptum accepit. numquam terminos
suos extendere presumit. Hoc quoque mirabile est. quod in uno
corpore tot construuntur membra. tot membrorum forme. tot loca.
tot officia. Ecce in uno hominis corpore quot membra? Aliud auris
aliud oculus. aliud lingua. aliud nasus. aliud pes.
aliud manus. singula sua forma sua loca. sua officia. Et
cum sint ita divisa in se singula in unitate tamen cooperantur omnia.

De colore rerum.

Post figuram
sequitur color. De colore rerum multum dicere opus
non est. cum ipse visus probet quantum nature decoris additur.
cum tam variis distincta coloribus adornatur. Quid luce
pulchrius? Que cum colorem in se non habeat. omnium tamen colores
rerum ipsa quodammodo illuminando colorat. Quid iocundius
ad videndum celo. cum serenum est. quod resplendet quasi sapphi//
rus et gratissimo quodam sue claritatis temperamento visum
excipit. et demulcet aspectum. Sol quasi aurum ruti//
lat. luna pallet quasi electrum. Stellarum quedam flammeo
aspectu radiant. quedam luce rosea micant. quedam vero alternatim
nunc roseum nunc viridem nunc candidum fulgorem demonstrant.
Quid de gemmis et lapidibus preciosis narrem. quorum non
solum efficacia utilis sed aspectus quoque mirabilis est. Ecce
tellus redimita floribus. quam iocundum spectaculum prebet.
quomodo visum delectat. quomodo affectum provocat? Videmus rubentes

de colore rerum

rosas, candida lilia, purpureas violas, in quibus omnibus
non solum pulchritudo, sed origo quoque mirabilis est, quomodo scilicet dei
sapientia de terre pulvere talem producit speciem. Postremo
super omne pulchrum viride, quomodo animos intuentium rapit, quando vere
novo nova quadam vita germina prodeunt, et erecta sursum
in spiculis suis, quasi deorsum morte calcata ad ymaginem
future resurrectionis in lucem pariter erumpunt. Sed quid de operi-
bus dei loquimur, cum etiam humane industrie fucos, adulteria
quadam specie fallentes oculos tantopere admiramur.

De qualitate rerum.

Post speciem de
qualitate rerum disserere debemus. Ob hoc providencia
creatoris tam diversas qualitates rebus indidit, ut omnis sensus
hominis sua oblectamenta inveniat. Aliud percipit visus, aliud
auditus, aliud odoratus, aliud gustus, aliud tactus.
Visum pascit pulchritudo colorum, suavitas cantilene demul-
cet auditum, fragrancia odoris olfactum, dulcedo saporis
gustum, aptitudo corporis tactum. Et quis omnes delicias sen-
suum enumerare queat? Que tam multiplices sunt in singulis
ut si quis quelibet per se consideret, quelibet per se singularis di-
tatum putet. Quot enim oblectamenta oculorum in diversitate
colorum monstravimus, tot oblectamenta aurium in varietate so-
norum invenimus. Inter que prima sunt dulcia sermonum commer-
cia quibus homines ad invicem suas voluntates indicant, preterita
narrant, presentia indicant, futura nunciant, occulta revelant,
adeo ut si hys careat vita humana bestiis comparabilis videatur.
Quid autem concentus avium, quid humane vocis melos com-
memorem, quid dulces modos sonorum omnium commemorem, que tam
multe sunt armonye genera ut ea nec cogitatus percurrere, nec
sermo facile possit explicare. Que tamen cuncta auditui ser-

de qualitate rerum

uenit. et in eius delicias creata sunt. Dicit enim de olfactu habent
thymiamata odorem suum. habent unguenta odorem suum. habent ro-
saria odorem suum. habent rubeta odorem suum. habent prata odorem
suum. habent tesqua odorem suum. habent nemora odorem suum. habent
flores odorem suum. habent fructus odorem suum. et cuncta que suauem
prestant fragrantiam et dulces spirant odores. olfactui serui-
unt. et in eius delicias creata sunt. Eodem modo gustus et tactus
uaria habent oblectamenta que ex similitudine priorum satis perpendi
possunt.

De utilitate creaturarum.

De immensitate creaturarum et de pulchritudine earum quo
potuimus. non quo debuimus locuti sumus. Nunc re-
stat ut ad considerandam earundem utilitatem transeamus. Utilitas
rerum quattuor complectitur. necessaria commoda congrua et grata.
Necessarium unicuique rei est quo nisi ipsa subsistere commode
non potest. utpote in uictu hominis panis et aqua. In uestitu lanea
siue pellicea. aut quelibet huiusmodi indumenta. Com-
modum est quod licet aliquando amplius delectet sine ipso tamen uita
duci potest. utpote in uictu hominis potulentum uini et esus carnium.
In uestitu byssus et sericum uel quodlibet aliud mollius
indumentum. Aptum et congruum est quod licet utentibus non prosit.
ad utendum tamen conuenit. quales sunt tincture colorum. preciosi la-
pides. et cetera eiusmodi. Gratum est eiusmodi quod ad usum
quidem habile non est. et tamen ad spectandum est delectabile. Talia
sunt fortasse quedam herbarum genera et bestiarum uolucrum quoque
et piscium et queque similia. Sed dignum ualde inquisitione
est. quare deus hec creare uoluit que usui propter quem omnia fecit
non necessaria fore prouidit. Sed hoc citius agnoscitur. si causa
et modus humane conditionis attenditur. Deus enim hominem
propter se fecit. cuncta alia propter hominem condidit.

de utilitate creaturarum

Propter se fecit hominem, non quod ipse indigeret homine, sed ut homini quo melius dare nil potuit, se ipsum fruendum daret. Alia vero creatura sic facta est, ut et subiecta homini esset per conditionem, et deserviret ad utilitatem. Homo ergo quasi in quodam medio collocatus, habet super se deum, subter se mundum, et corpore quidem deorsum mundo iungitur, sursum autem spiritu ad deum sublevatur. Necesse ergo fuit ut visibilium ita conditio ordinaretur, quatenus homo in eis foris agnosceret quale esset invisibile bonum quod intus quaerere debebat, hoc est ut subtus se videret, quid supra se appeteret. Non igitur decebat ut rerum visibilium copia aliqua in parte defectum sentiret, quae ob id maxime instituta est, ut inestimabilem eternorum bonorum affluentiam nuntiaret. Hoc est quod diximus, cur deus illa etiam creare voluit quae humanis usibus necessaria non esse providit. Si enim sola necessaria tribueret, bonitas quidem esset, sed dives non esset. Cum vero necessariis etiam commoda adiungit, divitias bonitatis suae ostendit. Cum autem commoda congruis superadditis cumulavit, et habundantia divitiarum bonitatis eius demonstratur. Sed cum postremo congruis etiam grata addit, quid aliud quam superhabundantes divitias bonitatis suae notas facit? Haec de utilitate creaturarum breviter dicta sufficiant. Sed libet adhuc cumulum divinae laudis paulisper attendere, quam mire tria haec simul in opere suo conservaverit deus. Quod quanta admiratione dignum sit, sic facilius forte agnoscimus, si prius haec qualiter in opere humano simul esse non possint consideremus. Certe homo cum multa facere desiderat, magna facere non potest, quia tanto minus praevalet in singulis quanto plura sunt per quae intentionis suae conatum dividit. Rursum cum ad magnitudinem nititur, a multitudine retrudatur, quia multa praestare non sufficiunt vires, quas ad unius rei effectum

specialiter effundit. Alii minori diligentia decori operis impen-
dunt, quoties ad multitudinem solam, sive ad magnitudinem
perficiendam animus occupatur. Iidem quia scriba eas figuras
quae graciles sunt, propterea fortius in magnis figurandis prope-
nsius desudat. Et calamus quanto velocius trahitur, tanto
deformiores sunt litterae quae exprimuntur. Nam et illi qui in forman-
dis vestibus nimis pulchritudinem diligunt, saepe utilitatem
perdunt. Atque qui utilitatem conservare cupiunt, pulchritudinem
tenere non possunt. Sed in opere dei nec multitudo magnitudinem
minuit, nec magnitudo multitudinem stringit. Neque simul
vel multitudo vel magnitudo pulchritudini officiat, neque
pulchritudo utilitatem tollit. Sed sic facta sunt omnia quasi facta
sint singula, ut cum universa aspexeris, singula mire-
ris. Haec de visibilibus alicui dicta fortassis quantum ad
compendium tractandi pertinet plurima videbuntur. Sed attendere
debet quod tam copiosa materia non facile paucis verbis ex-
plicatur. Nam cum dicat apostolus quod per ea quae visibilia sunt in mundo
manifestantur ea quae invisibilia sunt in deo, necesse est quisquis per
visibilia ad agnitionem invisibilium pervenire desiderat, prius
ipsa visibilia cognoscat. Propter quod et ego cum hoc pro posse
meo investigare proponerem, tribus invisibilibus in exordio enuncia-
tis, et tribus iisdem visibilibus iuxta hanc dispositionem, ratus sum
hunc esse competentissimum narrandi ordinem, ut prius ipsorum
visibilium aliquam notitiam in medium afferre, ac sic deinde
quasi reserato contemplationis aditu per investigationem invisi-
bilium procedere. **Ratio per visibilium agnitionem
ad intelligentiam invisibilium pervenitur.**

Postquam igitur hijs quae de visibilibus dicenda erat finem
fecimus, nunc quo vel quo ordine per haec ad invisibilia

Ratio per visibilium agnitionem ad intelligentiam invisibilium pervenitur.

ascendat considerare debemus. Tria diximus invisibilia po-
tentiam sapientiam benignitatem. Querendum ergo est quod horum prius
contemplantibus in agnitione occurrat. Et credo quod illud invi-
sibile prius in contemplatione comprehenditur quod in suo visibili si-
mulachro expressius et manifestius declaratur. Simu-
lachra autem invisibilium ipsa visibilia dicimus. utpote invisi-
bilis potentie simulachrum est creaturarum immensitas. Invisibi-
lis sapientie simulachrum est creaturarum decor. Invisibilis
benignitatis simulachrum est creaturarum utilitas. Omnis
autem creatura quanto viciniorem similitudinem creatoris exprimit,
tanto evidentius creatorem suum declarat. Illud ergo visibile
simulachrum invisibile exemplar prius ostendere debet. quod
divine similitudinis imaginem expressius in se expressam continet.
Immensitas autem creaturarum magis ad essenciam. decor
vero creature magis pertinet ad formam. Essencia vero ab-
sque forma considerata informitas est. Quod autem informe
est in eo quidem quod est deo simile est, sed in hoc quod forma caret
a deo dissidet. Quod ergo formatum est magis deo simile
est quam id quod formam non habet. Unde constat quod plus eidem
simulachrum est decor creaturarum qui pertinet ad formam.
quam immensitas creaturarum que ad solam spectat essenciam.
Item decor creaturarum propter formam naturalem pertinet ad
habitum. utilitas vero ad actum. quia in hoc creature utiles sunt
quod subiecte homini serviunt et obsequium reddunt. Quod
autem ad habitum pertinet magis proprium est et magis certum. quam id quod
pertinet ad actum. quia habitum natura indicat. actum vero insti-
tutio adinvenit. Simulachrum ergo decoris immensitatem preterit
et utilitatem in agnitione precedit. Et propterea in agnitione
prius est quia in manifestatione est evidentius. In hoc igitur

simulachro primū uestigiū ↄtēplacionis ponere debemꝰ.
ut dū p̄mū īq̄sicionis īgressū recte teneremꝰ. ipo
quē querimꝰ duce īoffenso pede ad reliqua procedamꝰ.
Pulchre aūt īq̄rēda sapīa ab ipo sapīe simulachro
īquisicionis sumit exordiū. q̄r p sapīaȝ suā pr̄ mani//
festatur. nō solū q̄n suā sapīam ī carne misit. sed tūc quoqȝ
q̄n p sapīam suā mūdū creauit.

Quod decor creature ī quattuor ↄsistat.

Decor creaturarū quē simulachrū sapīe dei ēē di//
ximꝰ quattuor ↄplectitur. situ motū spēm ⁊ q̄lita//
tē. sed ī hys quattuor motū excellenciore locū h̄re nō ē
dubiū. q̄r uiuā mora uite sūt mobilia. q̄ȝ eciā q̄ moueri
nō p̄nt. Motus aūt quadripartitus ē. localis naturalis
aīalis rōnalis. Sed motus n̄alis localē motū supat. q̄r ī
n̄ali motu nō solū p ymago uite exp̄mitur. sed ipa quodā//
mō uita ichoatur. Rursus aīalis motus tāto n̄ali p̄cellit.
quāto īsensibili id q̄d sentit. Postremo rōnalis cūctis sup//
ponitur. q̄r ī eo nō solū sensus ad aīandū. sed rō quoqȝ ad
ītelligēdū mouetur. Hoc simulachro ultimū ī creaturis p̄
ēē euidēciꝰ. q̄r inuisibilē sapīaȝ ondit manifestius cūctis
id q̄d sapit. Primū ḡo ac principale īcreatē sapīe simu//
lachrū ē sapīa creata. i. rōnalis creatura. q̄ q̄r scdm ali//
quid uisibilis ē. scdm aliq̄d inuisibilis. ianua ↄtēplaci//
onis facta ē. parit ⁊ uia. In quātū uisibilis ē ianua. īq̄ā//
tū inuisibilis ē uia. Janua ē. q̄r īgredienti ad ↄtēplaci//
onē aīo p̄mū aditū pandit. Via ē. q̄r currēte ī ↄtē//
placionē aīm ad finē pducit. Janua ē. q̄r quodāmō
inuisibilia uisibilis ondit. Via ē. q̄r de uisibilibus
p inuisibilia eūtes usqȝ uisibiliū parit ⁊ inuisibiliū

Q̄d decor crē ī ⁊ ↄsistat

creatorem videndum. Sane propterea ducit hoc in semetipso potest
agnoscere homo. Nemo enim sapiens qui se esse non videat. Et
tamen homo si vere id quod ipse est attendere coepit, omnino quod in se videt
vel videri potest nihil se esse intelligit. Illud namque quod in nobis
rationis est capax, quamvis ut ita dicam infusum et immixtum car-
ni sit, ipsum tamen se a substantia carnis propria ratione discernit et
alienum esse intelligit. Cur ergo homo invisibilia esse dubitet, qui
idipsum quod vere homo est, de cuius existentia nequaquam dubitat
invisibile esse videt. Janua ergo contemplationis homini aperitur, quando ipse
se sua ratione ducente, ad seipsum agnoscendum ingreditur.
Ingresso autem via usque ad finem currenda restat, ut scilicet quisque
ex consideratione propria ad agnitionem creatoris sui perveniat.
Illud namque in nobis quod carnis non habet essentiam a carne non potest
habere materiam, sed sicut diversum est a carne, ita se alienum sentit
a carnis origine. Initium tamen se habere in hoc verissime agnoscit, quia
cum se intelligit esse per se fuisse non meminit cum tamen nesciens intel-
lectus esse non possit. Si igitur intellectus esse non potest nisi intelligens
restat ut quem non semper intellexisse agnoscimus non semper fuisse,
ac per hoc aliquando cepisse credamus. Sed sicut iam dictum est quod
spiritale habet essentiam, non potest originem habere corpoream,
quia quidquid ex materia praejacente traducitur, corporeum esse
probatur. Si igitur invisibile nostrum initium habuit, superest ut non
de praejacente materia, sed de nihilo factum sit. Quod autem
nihil est, esse sibiipsi dare non potest. Et idcirco quidquid initium
habuit, dubium non est quin ab alio esse acceperit. Quod autem
a semetipso non est, esse aliis dare non potest. Igitur quisquis
ille est qui in rebus esse constituit, ab alio esse non accepit. Quod
inde quoque liquido comprobatur, quia si quidquid est creaturam
esse credimus nullum in rebus finem invenimus. Natura ergo nos na-

ĩstruit. qđ creatorẽ habem⁹ eťnũ. cui suũ ẽ ppriũ ẽ. qđ
subsistit. q: si ab alio esse accepisset. pria rez̄ origo vera
citer dici nõ posset. Si eñ aliqñ nõ erat. a seipo initiũ
nõ habuit. sed nec primi⁹ dici potuit. si ab alio ẽẽ accepit.
Igitur si ẽator ẽ semp fuit. Itẽ qđ a semetipo ẽ. nõ esse
nõ pt. Quicqđ eñ a semetipo ẽ. huic ⁊ idem ẽ esse.
⁊ id qđ ẽ. Et constat. q: nulla res a semetipa diuidi
aut separi pt. Cui igit͛ idem ẽ esse ⁊ id qđ ẽ nciõ sp
ẽ. q: a semetipo separi nichil pt. Si igit͛ quicqđ a se
metipo ẽ. huic idem ẽ esse. ⁊ id qđ est qui aliũde esse
nõ accepit. sequit͛ nciõ ut semp sit. neq; ut aliũde
auferri possit qđ aliũde datũ nõ sit. ncẽ ẽ ergo ut q̄
ẽatorẽ credim⁹. huic nec principiũ nec finẽ hrẽ posse ꝯfite
aĩ. Principiũ eñ habet. qđ semp fuit. nec finẽ qđ nũq̄
desinit. Neq; g° eťnus p̄ter solũ creatorẽ ẽ. neq; ẽator
nisi eťnus ẽẽ pt. Hanc ꝯgnicõez ĩ rõnali motu ĩueni
mus. qđ sc̄ creatorẽ eťnũ habem⁹. qui principio caret.
q: semp fuit. finẽ nõ patit͛. q: semp erit. Huic autẽ
ꝯgnicioĩ ceteri quoq; motus attestant͛. hoc ẽ aĩalis
natural' local'. In aĩali quoq; motu sũt sensus et ap
petitus. Omis aũt natural' appetitus. ĩ reb⁹ explemẽ
tũ ĩuenit. neq; aliquis ẽ ordinatus affc̄us quẽ suus
effc̄us ꝯsequi nõ possit. Verbi grã. Esuriũt animãcia
ĩueniũt quid comedãt. sicut ĩ ueniũt qđ bibant. al
gent. ĩueniũt quo caleant. Constat g° q: p̄uidencia p
cessit. cui ꝯsilio hoc tũc actũ ẽ. ne quod nũc ĩdigẽcie
rez̄ ncĩaz p̄sidiũ desit. Qui eñ appetitus ĩstituit.
ip̄e appetitibus alimẽta p̄parauit. neq; ullo modo
fieri posset. si euẽtus fortuiti ẽẽnt. ut sic p oĩa cũct[a]

affectibus suis effectus videret. Idem motus naturalis probat. Sicut
enim impossibile est ut per se aliquid de nichilo fiat, sic omnino impossibi-
le ut per se aliquid augmentum accipiat. Hoc est quod sibi ipsi
non potest dare initium, sibi ipsi non potest dare incrementum. Quicquid
enim crescendo in augmentum venerit, preter id esse comprobatur quod
per se prius solum sine incremento fuit. Si igitur nil crescere potest
nisi addatur ei quod prius non habuit, patet quod nulla
res crescens per se incrementum sumit. Qui ergo crescentibus
dat incrementum, ipse existentibus dat initium. Idem motus
localis probat. Quasdam namque creaturas perpetuo mo-
tu agitari cernimus, quasdam vero secundum tempus moveri vide-
mus, et alias sic, alias sic. Et licet ita dissimiliter res
moveantur, nusquam tamen ordo rerum confunditur. Unde non est
dubium quin intus sit dispositio presidens, que certa
lege cuncta moderatur. Qua ratione ergo negamus providen-
tiam, si omnis naturalis appetitus naturaliter sibi preparatam
invenit alimoniam, neque unquam omnino hoc fieri contingat,
ut quod in uno natura appetit, in altero natura non habeat. Sic ali-
quando motus et incrementum ita varie et dissimiliter fovens concurre-
ntia, nusquam tamen confundat ordinem, quomodo negare possumus intus
esse dispositionem. Dubitari igitur non potest quin invisibilis rector
intus presideat, qui rerum omnium cunctus et providentia sua providet,
et sapientia disponit. Unus et quidem. Nam et hoc quoque natura ipsa
docet, unum scilicet esse rerum omnium opificem, unum esse rectorem.
Nam si diversa intus consilia presidentium essent, ipsi se foris
rerum cursus ab invicem aliquando divideret. Nunc autem omnia diu-
sis concorditer ad unum finem currunt, profecto indicant quod unus
est fons et origo unde procedunt. Sed quia unum divisio mo-
dus accipitur, considerandum est quomodo creator omnium rerum unus

esse dicat[ur]. Diam ꝛ unū ē collectiōe. ꝛ unū ꝯposicione.
ꝛ unū silitudīe. et unū eēntia ꝛ unū ydēptitate. Unū
collectiōe ē. q̄admodū cū gregē unū dicim[us]. ī quo mlt
ta sūt aīalia. Unū ꝯposicioē ē. q̄admodū dū corpus
unū dicim[us]. ī quo multa sūt mēbra. Unū silitudine.
queadmodū cū unā uocē dicim[us]. q̄ a multis ē prolata.
Sed horū oīm nichil uere ē unū. s[e]c[un]dm aliquē tn̄ respcū
unū dcā sūt. q[uia] quodāmō ad unitatē accedūt. Phas
ergo nō ē. ut existiem[us] creatorē ver[um] aut collectione
diuisor[um]. aut ꝯposicioē pciū. aut silitudīe pluriū unū
eē. cū illud eciā qd̄ ī nob[is] r[ati]onale ē. hor[um] oīm ī semetipo
nichil possit īuenire. Illud eciā nr̄m qd̄ pciū multitudīe
ꝯpositū ēnit[ur]. nō r[ati]ōle. sed r[ati]onali ꝯiūctū eē ipā nrā
r[ati]oē ꝯprobatur. Si g[o] nr̄m r[ati]onale ē uere unū est.
q[u]ātomagis c[re]ator ei[us]. uere unus esse credend[us] est.
Uere aūt unū ē. qd̄ essencialit[er] unū ē. cui totū ē unū
esse. ꝛ simplex eē qd̄ ē. Quicq[ui]d g[o] uere unū ē. sī
plex ē. ꝛ ī ptes oīno aliquas separi nō pt. ꝛ ideo
sectionē pciū nō admittit. q[uia] pciū ꝯposicionē nō
capit. Creatori igit[ur] ver[um] ideo uer[um] ē esse qd̄ ē. quia
totū unū ꝛ simplex ē esse qd̄ ē. Sed adhuc ꝯsidera
re nos oportet. qd̄ quedā res īueniūt[ur] que uere unū
sūt. ꝛ tn̄ sūme unū sūt. sicut aīe que unū sūt esse
cialit[er]. sed unū nō sūt īuariabilit[er]. Quod aūt uere
ꝛ sūme unū ē. essencialit[er] ꝛ īuariabilit[er] unū est.
Restat g[o] ut si deū uere unū eē credim[us]. utrū ue
eciā sūme unus dici possit ī quiram[us]. Quod tunc
ueraciter ostēdim[us]. si eū oīno īuariabilē esse ꝯpro
bam[us]. Sed q[uia] scire nō possum[us] quō deus īuaria

bilis sit. nisi prius agnoscamus. quot modis res quelibet va-
riari possit. Primum nos oportet omnes mutabilitatis
modos describere. ac deinde per singula qualiter a deo re-
moueatur ostendere. Tribus modis fit omnis mutabilitas.
loco forma et tempore. localiter mutatur omnis quelibet res que
de loco ad locum transit. hoc est esse desinit ubi fuit. et
ubi non fuit esse incipit. et est extrinseca hec mutacio. nichil
quia variat de ipsius rei essencia. quia si esse desinit ubi fuit
non tamen quod fuit esse desinit. Et si esse incipit ubi non fuit
non tamen quod non fuit esse incipit. Formaliter mutatur res quelibet.
cum quidem secundum suam essenciam in eodem loco persistens. vel
secundum augmentum aliquid accipit. quod prius non habuit.
vel secundum detrimentum aliquid quod prius habuit amittit.
vel secundum alteracionem aliquid habuit quod prius aliter
habere incipit. quam prius habuerit. Mutacio secundum tempus
ex duobus precedentibus nascitur. quia nichil temporaliter
mutari potest quod vel formaliter non mutetur vel localiter. Unde
euidenter colligitur quod immutabile omnino est. quod neque forma
neque loco mutari potest. Si igitur deum neque forma neque loco
mutari posse constiterit. immutabilem omnino esse dubium non erit.
Localem autem mutacionem facile ab eo removemus. si eum ubique
esse ostendimus. Quod enim ubique est in omni loco est. Quod autem
in omni loco est. de loco ad locum transire non potest. Deum autem ubique
esse multa sunt indicia. primum anima nostra quam et racio simpli-
cem essenciam esse non dubitat. et sensus per omne quod vivificat
corpus diffusam esse probat. Nec enim anima corporis
pars leditur unius est ad quem sensus omnis doloris et torquetur.
quod omnino non fieret si unius et eadem ubique diffusus non esset.
Si igitur racionalis spiritus hominis cum sit simplex per omne quod regit corpus

diffūdit. dignū nō ē ut ille c̄ator sp̄us qui oīa regit et
possidet. uno aliquo ī loco coartari ⁊ nō posse ipleᵉ oīa
credat. Nā ⁊ ipī rex motus qui tā c̄to ⁊ tā rōnabili mo
deramine ubiq; currūt uitā ītrīsecus mouētē ēē ondūt.
Nec tñ ullo mō credendū qd sicut sp̄us hoīs cū corpe qd
sensificat. p̄sonalit̄ iungit̄. ita quoq; c̄ator ille sp̄us
cū corpe hui⁹ sensibil̄ mūdi p̄sonalit̄ iungat̄. q̄ aliter
iplet mūdū deus. ⁊ alit̄ aīa corpus. Aīa iplet corpus
⁊ ꝯtinet. q̄ ē circūscriptibilis ē. Deus iplet mūdū. sed mū
do nō icludit̄. q̄ ubiq; p̄ns. nusquā ꝯp̄hendi p̄t. Porro
cū diuine ṽtutis effc̄us nusq̄ deesse cernim⁹. cur eādē
dei ṽtutē oībus iesse rebus dubitem⁹. Si aūt dei ṽtus
ubiq; ē. cū alia nō sit dei ṽtus q̄ deus. ꝯstat q̄ nusq̄
deus deest. Neq; eñ ut homo aliena ad opandū ṽtute
deus idigēt. q̄ hō alieno sepe ādminiculo p̄ficit. qd facēᵉ
p̄pria ṽtute nō ualet. unde scdm quādā loquēdi ꝯsue
tudinē illic aliqn̄ hō opari dicit̄. ubi p̄ semetipm ab
sens esse nō dubitat̄. quēadmodū cū rex ī sua ciuita
te resides p̄cul cū hostibus ꝯfligere uincēᵉ ul̄ supari
p̄hibet̄. q̄ milites ip̄i⁹ uolente ip̄o ul̄ iubēte ꝯfligūt
uincūt ul̄ supant̄. Tale ē cū quis ī re eminn⁹ posi
tā ul̄ ṽgā extendit. ul̄ lapidē iacit. ⁊ tangēᵉ dicit̄ eā
quā ul̄ lapis ul̄ ṽga tetigerit. Multa quidē sunt
talia. sed horū oīm michil p̄prie dicit̄. q̄ alteri t̄buit̄
qd alt̄ opat̄. Deus aūt qui p̄pria ṽtute cūcta per
semetipm facit. ubicūq; p̄ns. opē est aut sit natē ē
deitate. Quod si forte quis q̄rat quō diuia eēncia
q̄ simplex ē. ubiq; ēē possit. sciat qd alit̄ sp̄us sim
plex dicitur. aliter corpus. Corpus eñ propter

puritate simplex dicitur. Quia autem spiritus simplex dicitur non puritas. sed unitas significatur. Creator igitur simplex est. quia unus est. et ubique est quia deus est. In omni loco existens nusquam comprehenditur. quia universa replens continens non continetur. Quia igitur in omni loco est. mutari localiter non potest. et quia a nullo comprehenditur localis non est. Sed neque illa que secundum formam est mutabilitas in ipsum cadere potest. Quicquid enim secundum formam mutatur vel secundum augmentum vel secundum diminutionem vel secundum alterationem mutatur. sed horum omnium divina natura nichil recipit. Quod facile est videre per singula. Non augetur. quicquid enim per incrementum crescat amplius aliquid semetipso accipit. quicquid autem preter id quod in semetipso habet aliquid accipit. aliunde accipiat necesse est. quia nulla res sibi ipsi quod non habet dare potest. Creator autem rerum a quo aliquid non habet accipiat cum omne quod existit ab eo procedat. Non potest igitur crescere. qui semetipso amplius nichil potest capere. Neque minui potest. Quicquid enim semetipso minus fieri potest. vere unum non est. quia id quod in separatione se dividit in coniunctione idem non fuit. Deus igitur cum totum unum est esse. quod est nullo modo semetipso minor fieri potest. Neque igitur perfectio augeri potest neque unitas minui neque immensitas comprehendi. neque qui presens ubique localiter potest variari. Nunc de sola alteratione restat ut ostendamus. qualiter divina natura non variatur. Et quia alia est alteratio corporum. alia spirituum cum ex superioribus constet deum non corpus sed spiritum esse. cum deo loquimur non necesse est de alteratione corporum multa disserere. Breviter tamen eam attingamus. ut competentius ad alterationem spirituum perveniamus. Alteratio corporum fit in compositione partium. et vicissitudine qualitatum. Alteratio spirituum secundum percognitionem et affectum. Secundum

affectum mutatur spiritus, ut nunc tristes nunc hylares. Secundum
cognitionem ut nunc plus nunc minus sapientes. Duo vero
sunt propter que affectum operantis mutare solet, id est sive quia
aliquid penitendum fecerit in preterito, sive aliquid inordinatum
in futuro. Sed quod de facto non peniteat, satis evidet ordo
immutabilis iste cursus omnium rerum qui sic lege perpetua
proprie institutionis modum non deserit. Quod vero nil inor-
dinatum proponat rationabilis probat effectus, qui in toto
nature corpore nusquam sibi contradicit. Semper ergo immutabilis
est voluntas dei, qui nec mutat consilium de preterito, nec propositum de
futuro. Hic quoque cognitione immutabilis credendus est.
Tribus enim modis mutabilitati subiacet humana cognitio
per augmentum, per diminutionem, per vicissitudinem. Per augmen-
tum ut cum discimus quod nescimus. Per diminutionem, cum
obliviscimur quod scimus. Vicissitudo autem quadripartita est,
in essentia, in forma, in loco, in tempore. In essentia vicissitudinem pa-
titur humana cognitio, cum nunc hoc, nunc illud cogitamus,
quia simul omnia nostro sensu comprehendere non possumus. In forma,
ut cum idipsum nunc tale nunc vero tale attendimus, quia
utrumque simul non valemus. In loco cum nunc hic nunc illuc
cogitationem ducimus, quia simul ubique cogitatione esse non
valemus. In tempore cum nunc preterita nunc presentia nunc futura
consideramus, quia in eodem simul omnia non possumus. Sic etiam
tempore cognitio variatur, cum nunc habitam cognitionem intermittimus,
nunc intermissam iterum resumimus, quia eam sine intermissione tenere
non possumus. Sed has omnes mutabilitates cognitio divina
non recipit. Non augetur quia plena est. Neque enim nescire
potest omnia qui creat, qui gubernat, qui penetrat, qui portat
omnia, et qui omnibus presens est deitate, absens esse non potest

viſione. Minui nō pt. qꝛ aliūde nō ē q̄cq̄d ē. ſed idem
ipīm quicquid ē ab ipō ē. ab uno ⁊ unū totū qḋ eſt.
Quid de viciſſitudīe dicā. quō viciſſitudīne ē cape poſ
ſit ſapīa que oīa ſil' ⁊ ſemel ab uno viſiōis radio ꝯphē
dit. Simul qꝛ oēm eſſenciā oēm formā oīa loca oīa
tpa. Semel qꝛ viſionē nͨ itmiſſā īcapit. nͨ habitam
itermittit. ſed qḋ ſemel ē ſemꝑ ē. ⁊ qḋ ſemꝑ ē totū ē.
Oīa videt. ⁊ de oībus oīa videt. ⁊ ſemꝑ videt ⁊ ubiqꝫ
videt. Nichil ei nouū. nichil alienū aduēit. nichil
ſuū recedit. Nō futurū ē ꝓuidet. qn̄ ꝑns ē videt qn̄
ꝑteritū ē tinz. Nͨ aliud ī ipō ē ꝓuidet videt ītinet.
Sed qḋ aduēit ī tpe ſuit ī viſiōe. ⁊ qḋ ꝑterit ī tpe ꝑ
manꝫ ī viſiōe. Queadmodū ſi totū corpus tuū eſſꝫ
oculus. ⁊ aliud tibi eēt eſſe. ⁊ aliud vidē. quotiēz ſe
res ālteret ꝑns tibi nō eſſe nō poſſet. ſed uno viſiōis
ictu īmobil' ꝑmanēs ꝯphēderes quicq̄d āquaūſū
ī reſpcū haberes res tṙſiret ⁊ ſtaret viſio ⁊ quociēſqꝫ ſe
ſua mobilitate āteret ſtatū nō niſi ꝑns eſſet. Nūc
aūt qꝛ ex ꝑte vides mūbilit' vides. ⁊ cū res videri t̄nſit
aut videri deſinit. aut ſeu mutabilit' viſionē trahit.
Quod ſi totus oculus eſſes ſic mūbilit' nō videres.
Quicq̄d igit' ex ꝑte ē mutabile ē. ⁊ quicq̄d ex ꝑte nō
ē īmutabile eſt. Deus aūt cui idem ē eſſe viuē ⁊ ītel
ligē. cui ꝑ eēnciā ex ꝑte nō ſit. nͨ ꝑ ſapiām ex ꝑte ſit.
eſſe poterit. ſed ſicut īmutabilis ē eēncia. ita quoqꝫ
īmutabil' ē ſapīa. Hoc iā de ꝯgnicōe diuīa dictū
ſufficiat. Sed ſciēdū ē. qḋ hec ꝯgnicio ⁊ viſio dicit'
⁊ ſapīa et ꝑſciā ⁊ ꝓuidēcia. Viſio ē qꝛ aſpicit.
ſapiā qꝛ ītelligit. preſciā qꝛ ꝓuenit. ꝓuidēcia quia

disponit. De quibus multe et difficiles et perplexe questiones
oriuntur. quas hunc compendio intemptare timemus. Igitur
ad ea que restant transeamus. De trinitate.

Ecce quo pridem de visibilibus ad invisibilia oculos con-
templationis ingressi sumus. ad hoc usque nostra investiga-
tionis penetravimus. ut iam creatorem rerum unum sine
principio. sine fine sine mutabilitate esse non dubitemus.
et hoc quidem extra nos. sed in nobismetipsis invenimus.
Consideremus ergo si adhuc amplius aliquid eadem ipsa
natura nostra de creatore nostro nos doceat. quia fortassis non solum
unum. sed trinum ostendet. Certe mens rationalis una est. et generat
de se intellectum unum unica. Amore non nunquam dum conspicit quod sub-
tilius quam ceteris quam sciens quam lucidus sit. mox diligit eum et
complacet sibi in ipso. Videt pariter et stupet et se tale aliquid invenire
potuisse miratur vehementer. Libet illud semper aspicere. semper
habere. semper illo frui. semper in illo delectari. Ipsum per se placet. ipsum
propter se placet. nec aliquid est quod extra illud querit. quia illo
totum amatur. In illo contemplacionis veritatis ad videndum de-
lectabilis. ad exhibendum suavis. ad fruendum dulcis. Cum
illo secum mens requiescat. nec unquam secreti sui tedio afficitur.
quia unico quidem non tamen solitario consorte letatur. Considera
ergo tria hec. mentem intellectum amorem. De mente intellectus nas-
citur. de mente pariter et intellectu amor oritur. De sola mente in-
tellectus. quia mens de se intellectum genuit. Amor vero nec
de sola mente. sed nec de solo intellectu. quia ab utrisque procedit.
Prius mens. deinde mens et intellectus. postea mens
intellectus et amor. et hoc quidem in nobis sic est. Verum in creatore
longe aliter suadet ratio. Quia enim ipsum fuisse semper credi-
mus. semper quoque sapientiam habuisse oportet confiteamur

Nam si aliquando sine sapientia fuisse dicitur, quis eum postmodum sapientem fecerit, aut a quo sapientiam acceperit, nullomodo invenitur. Cum et hoc absurdissimum sit et ab omni ratione alienum, credere eum qui fons est et origo omnis sapientie, sine sapientia aliquando extitisse. Semper ergo in illo sapientia, semper ab illo sapientia, semper cum illo sapientia fuit. Semper in illo sapientia, quia semper sapientiam habuit, qui semper sapiens fuit. Semper ab illo sapientia, quia sapientiam quam habet ipse genuit. Semper cum illo sapientia, quia genita se a gignente non dividit. Semper genita est et semper gignitur, nec cum gignitur inchoans, nec cum genita est cessans. Semper gignitur quia eterna, semper genita est quia perfecta. Est ergo qui genuit et est qui genitus est. Qui genuit pater est, qui genitus est filius est. Et quia qui genuit semper genuit, eternus pater est. Et quia qui genitus est semper genitus est, eterno patri filius coeternus est. Item qui semper habuit, semper sapientiam dilexit, qui vero semper dilexit, amorem semper habuit. Itaque eterno patri et filio coeternus amor est. Et tamen pater a nullo est, filius a patre solo est, amor vero a patre simul et filio est. Sed quia supra creatorem omnium summe et vere unum esse asseruimus, hec tria in deo unum esse substantialiter oportet confiteamur. Quia item ille qui genitus est, non potest esse ille a quo genitus est, neque item ille qui a gignente et genito procedit, ille esse potest qui est gignens vel genitus, inexpugnabili ratione veritatis cogimur in deitate et personarum trinitatem et substantie unitatem cognoscere. Tribus ergo in deitate una communis est et equalis eternitas et eterna equalitas. Quia non potest esse singulare dissimile quod omnibus fuit deitas una communis. Tres ergo unum sunt, quia in tribus personis est una substantia. Sed tres unus non sunt, quia sicut distinctio

personarum unitatem deitatis non diuidit. ita et unitas deitatis
distinctionem personarum non confundit.

Quomodo intelligendum sit quod dicitur pater diligit sapientiam suam.

Sed libet adhuc paulo attentius considerare. quo
modo dictum sit. quod pater diligit sapientiam suam. Homines enim sepe
diligere solent. scientiam suam. propter opus. non opus propter scientiam
sicut est scientia agricolandi. scientia texendi. scientia pingendi. et cete
re huiusmodi. ubi prorsus pericia iudicatur inutilis. nisi
consequatur in opere fructus utilitatis. Quod si de sapientia dei
dicitur. iam inimicum opus factori suo auferetur. Propterea
sciendum est. sapientiam semper preciosiorem esse opere suo. et semper propter se
amandam esse sapientiam. Quod si quando forte sapientie opus suum
aufertur non hoc est ex iudicio ueritatis. sed ex errore hominis.
Sapientia enim uita est. et amor sapientie est felicitas uite. Qua
propter cum dicitur quod pater sapientie complacet sibi in ea. absit ab eo intellectu
nostro. ut credamus quod deus sapientiam suam propter omnia que per illam
fecit diligat. qui potius omnia opera sua non nisi per illam amat.
Propterea enim dixit. hic est filius meus dilectus in quo michi
complacui. non in terra aut in celo. non in sole aut luna et stellis.
non etiam angelis et que excellentissima sunt in creaturis. quia et ista
si suo modo placita sunt. non tamen nisi in ipso. et per ipsum placere
possunt. Tanto enim amplius amore in eo digna sunt. quanto ui
cinius ad eius similitudinem accedunt. Non ergo propter opera sua sapientiam.
sed propter sapientiam opera sua diligit deus. In illa enim omne
uerum et pulchrum. et ipsa totum est desiderium. Lux inuisibilis
et uita inmortalis cuius aspectus est tam desiderabilis ut oculos
dei delectare possit. simplex et perfecta. non in condendas. et plena
sola non tamen solitaria. una et continens omnia. Sed quia tres
personas in deitate una credimus. superest ut quod de singulis

harū dicat. utrū ne etiā de alijs dici possit inquirat.
Dictū ē ergo qd' pr̄ amat filiū. Restat ergo ut consideremus. si pa
rimo dici possit. qd' amor pr̄is et filij amet filiū. qd' fi
lius amet seipm̄. Itē qd' pr̄ amet se. qd' filius amet
prēm. qd' amor pr̄is et filij amet prēm. Itē qd' amor
pr̄is et filij amet se. qd' pr̄ amet amorē suū et filij.
qd' filius amet amorē suū et pr̄is. Postremo si unus et idē
amor ē quo quisq; amat seipz. ul' adinuicē quisq;
aliū. Sed hoc facilius inueniemus. si ea que iā dcā sūt
ad memoriā reuocamus. In supradc̄is enim rōnibus asseruimus. qd' deus prima causa ē. et origo omī bonorū.
Eo aūt qui fons ē et principiū omn̄ excellēcia boni
boni nullū ēe pt. Summū ergo bonū deus ē. btitudo ergo
nusq; rectius q; in summo bono collocatur. Deus igitur solus
proprie et principalit' btūs ē. Btūs aūt quo ēe pt. cui
idipm̄ nō placet qd' est. Quisquis ergo btūs ē et seipm̄
diligit. et id qd' ipē ē diligit. Diligit ergo pr̄ et filius et amor
pr̄is et filij unū sūt. et unus deus sūt. cui in solo deo
uera btitudo sit. nccē ē. ut et quisq; amet seipm̄ et
adinuicē quisq; aliū. Neq; enim btitudo uocari dici
posset. īmo summa infelicitas foret. si p contrariā uo
luntatē se diuideret. et p eandē neq; abinuicē separi
nō possent. Sicut ergo nā unū sūt pr̄ et filius. et amor
pr̄is et filij. ita quoq; uoluntate et amore unū nō
ēe nō pūt. Uno amore se diligūt. q2 unū sunt.
nec aliud ē qd' quisq; amat in altero. q; quisq; amat
in seipo. q2 nō aliud ē qd' quisq; ē. q; qd' alter est.
Quod pr̄ diligit in filio. hoc idē diligit filius in seipo.
et qd' amor pr̄is et filij diligit in filio. hoc idē filius

diligit i seipo. Ite qd filius diligit i pre et hoc pr diligit i se.
et qd amor pris et filij diligit i pre. hoc pr diligit i se Ite
qd pr et filius diligit i amore suo. hoc amor pris et filij
diligit i seipo. Ite qd pr diligit i seipo. hoc diligit i fi-
lio et i amore suo. et qd filius i seipo hoc diligit i pre et
i amore suo. et qd amor pris et filij diligit i se. hoc di-
ligit i filio et i pre. Audi. utrum vox pris huic qd loquimur
concordat. Hic e filius meus dilectus i quit. i quo m bene
cplacui. Non dixit separati. ego m cplacui. neq dixit
separati. Me m cplacuit. neq ne sil dixit. ego m cpla-
cui. et ille m cplacuit. Sed dixit. ego m cplacui i ipo.
hoc e. qd m de me placet. i ipo e. extra ipm no e. quia
qd ego sum ipe e. Nuna enim aliud qz ipe no sum. extra
ipm m placere no possum. Hic e ergo filius meus dilectus
i quo m bene cplacui. Quicqd m placet i ipo. et
p ipm placet. Ipe e enim sapia p qua feci oia i ipo
eternaliter disposui quicqd tpaliter feci. Et tanto amplius
unuqdq opus meum diligo. quanto pfectius illud pre
dispositioi concordare video. Nolite putare qd ipe tm
sit mediator i reconsiliatione hom. Qa p ipm etiam
commendabilis et placita fit cspectui meo cdicio om creaturarum.
In ipo examino cuncta opa mea q fecio. et no amare
nego. qd i tuecor sile illi qd amo. Solus ille me offen-
dit. qui ab eius silitudie recedit. Si ergo vultis m placere
ei siles estote. ipm audite. Et si forte ab eius silitudine
male agendo discessistis. ad ipm imitando redite. In
ipo datur preceptu. i ipo datur csiliu. preceptu ut psistatis.
csiliu ut redeatis. Utina tenuissetis preceptu. sed quia
transgressi estis preceptu. saltem audite consiliuum.

Ipsum audite. Magni consilii angelus vobis mittitur. ut qui con-
ditis datus fuit ad gloriam. idem perditis veniat ad medelam.
et Ipsum audite. Ipse conditor. ipse redemptor. Ipse deus meam
vos condidit. qui nobiscum homo solus ad vos venit. Ipsum au-
dite. Ipse est forma. ipse est medicina. ipse est exemplum. ipse est
remedium. Ipsum audite. O homo quid causaris ignoranciam?
Ecce ipsa te tua natura arguit ipsa dampnat. Nosti qualis sis. vi-
deas. quem factorem habeas. quo mediatore egeas. et tu adhuc
impudenter te defendendo contra deum clamas? Nosti quia malus
es. et quia a bono opifice malus factus non es. Cessas et
non clamas ad eum qui te fecit. ut veniat et reficiat qui crea-
vit ut redimat. Noli dubitare de potencia. Vide opera eius
quanta sint. Noli dubitare de sapiencia. vide opera eius quam
pulchra sint. Noli dubitare de benivolencia. vide opera eius
quomodo ad utilitatem tibi serviunt. Monstrat igitur tibi in suo opere
quantum possit in tua redempcione. Monstrat item tibi quid formi-
dandum possis exspectare iudicem. si nolueris habere redemptorem.
Nemo ei resistere potest. quia omnipotens est. Neque fallere eum potest. quia
sapientissimus est. Neque eum corrumpere potest. quia optimus est. Neque
eum declinare potest. quia ubique est Neque eum tollere potest. quia eternus
est. Nemo eum flectere potest. quia incommutabilis est. Si ergo
nolumus talem sentire iudicem. ipsum queramus redemptorem.
Quando pridem de visibilibus ad investiganda invisibilia
progredi cepimus. prius a corporea creatura ad incorpoream.
hoc est rationalem creaturam transivimus. ac deinde a rationali crea-
tura usque ad sapienciam dei pervenimus. Sic nunc redeuntes prius
a sapiencia dei ad rationalem creaturam. deinde a rationali cre-
atura ad creaturam corpoream. hinc consideracione perdemus.
Ille ordo est cognicionis. iste condicionis. quia primum corporea

creatura. que invisibilis est in cognicione occurrit. deinde a
corporea creatura que visibilis est in cognicione occurrit. deinde
a corporea creatura ad incorpoream cognicio transit. Postremo
via investigacionis apta. usque ad conditorem utriusque pervenit.
In condicione vero prius gradu ad ymaginem dei racionalis creatura
facta est. deinde creatura corporea ut creatura racionalis in ea foris
agnosceret. quid a creatore intus accepisset. In sapiencia dei
est veritas. In racionali creatura ymago veritatis. in corporea
creatura umbra ymaginis. Racionalis creatura facta est ad dei
sapienciam. Corporea creatura facta est ad racionalem creaturam.
Propter quod omnis motus et conversio corporee creature est ad racionalem
creaturam. et omnis motus et conversio racionalis creature esse debet
ad dei sapienciam. Ut dum quodque suo superiori semper adheret.
per conversionem nec prime condicionis ordinem. nec primi exem-
plaris in se perturbet similitudinem. Quisquis ergo via in-
vestigacionis de visibilibus ad invisibilia transit. primum
a corporea creatura ad racionalem creaturam. deinde a racionali
creatura ad consideracionem sui creatoris mentis intuitum ducere
debet. Revertentes autem de invisibilibus ad visibilia. prius
a creatore ad racionalem creaturam. deinde a racionali creatura
ad corpoream creaturam descendet. Ordo autem cognicionis in
mente humana semper precedit ordinem condicionis. quia nos qui
foris sumus redire ab intimis non possumus. nisi prius
oculo mentis intima penetremus. Sequitur semper ordo
condicionis ordinem cognicionis. quia etsi quando humana infirmitas
ad interna contemplanda vel tenuiter admissa fuit. diu
ibidem stare habitare sue mutabilitatis fluxus non permittit.

Postquam igitur nos quantum deus largiri dignatus est
de visibilibus ad invisibilium cognicionem pervenimus.

Quia mens nostra ad semetipsam videat. et quid sibi ex hac cognitione utilitatis provenire possit attendat. Quid enim nobis prodest. si in deo cognoscamus maiestatis celsitudinem. et nullam inde nobis colligimus utilitatem? Sed ecce dum de illo intimo divino contemplationis secreto revertimur. quid nobiscum afferre poterimus. Quid nisi lucem de regione lucis venientes? Hoc enim decens et necessarium est. ut si a lucis regione venimus. ad fugandas nostras tenebras nobiscum lucem apportemus. Et quis scire poterit. quod ibi fuimus. si illuminati non redimus? Appareat ergo quod ibi fuimus. appareat quid ibi vidimus. Si ibi vidimus potentiam. apportemus lucem divini timoris. si ibi vidimus sapientiam apportemus lucem veritatis. si ibi vidimus benignitatem. apportemus lucem dilectionis. Potentia torpentes. ad amorem excitet. Sapientia ignorantie tenebris cecatos illuminet. Benignitas frigidos. calore veritatis inflammet. Videte quaeso. quid lux sit. nisi dies. et quid tenebre nisi nox? Et sicut oculus corporis habet diem suam et noctem suam. ita oculus cordis habet diem suam et noctem suam. Tres ergo dies sunt invisibilis lucis. quibus interius spiritualis vite cursus distinguitur. Primus dies est timor. secundus est veritas. tertius est caritas. Primus dies solem suum habet potentiam. secundus solem suum habet sapientiam. tertius dies solem suum habet benignitatem. Potentia ad patrem. sapientia ad filium. benignitas ad spiritum sanctum pertinet. Alii sunt dies nostri quos habemus exterius. alii quos interius habemus.

Dies nostri exteriores et cum nolumus transeunt. dies vero interiores si volumus permanere in eternum possunt. Nam de timore domini dicitur: quod in seculum seculi permanet. de veritate quoque dubium non est. quod permaneat in eternum. quia et si in hac vita incipiat

tuo tu plena et pfcā i nob erit. cū ipe qui ē ueritas post
hui9 uite terminū maifestius apparebit. De caritate itē
dcm ē. qd caritas nūqā excidit. Boni dies isti. qui nūqā
tn'seūt. Nā illi dies mali sūt. qui nō solū nō pmanēt sp.
sed nec ad modicū stare pnt. De hys diebus p pphām
dicit. homo sicut fenū dies eius. Isti dies sūt quos
meruit culpa. illi dies sūt quos ded' grā. De ill' dieb9
dixit ppha. In diebus meis īuocabo. Nā si de alys
diebus dicet. cur nō eciā ī nocte īuocaret? Qui alibi
dixit. Media nocte surgebā ad cfitēdū tibi. Sed illos
dies suos vōt q alios dies suos nō amat. sicut ihe
mias dicit. Diē hoīs nō desideraui tu scis. Isti sunt
dies quib9 plenus fuit iob. de quo scriptū ē. q mor
tuus ē senex et plenus dierz. Nā de alys diebus
plenus ēē nō poterat. qui tn'sacti nō erāt. Illos
dies qui foris sūt. solos mali nouerūt. boni uero qui
iā īternos dies vidē meruerūt. eos qui foris sūt
nō solū nō diligūt. sed eciā maledicūt. Pereat īquit
btūs iob dies ī qua natus sū. et nox ī qua dcm ē. cocep
tus ē hō. dies illa ūtat' ī tenebras. et nō sit ī recorda
cīoē. et nō illustret' lumīe. Illos g° dies qui ītus sunt
potius debem9 amare. ubi lucē nō sequit' tenebre.
ubi etēi solis splendore illuīant' oculi īteriores cordis
mūdi. De hys diebus psalmista cecinit. Nunciate
de die ī diem ī salutare e9. Quid ē salutare ei9. nisi
ihūs eius. Hic em īterptat' ihūs. hoc ē salutaris.
Qui ideo salutaris d'. q p eū hō ad salutē ī fort'.
De ipō aūt iohēs loquit' dicēs. lex p moysen data
ē. grā et ueritas p ihm xpm fcā ē. Itē paulus aplūs

vocat xpm̄ dei u̇tute ⁊ dei sapiaꝫ. Si igit̉ dei sapiā
ihūs xpūs ē. ⁊ ꝑ ihm xpm̄ ueritas dei fcā ē. ɔstat q̄꞉
ꝑ sapiām dei ueritas fcā ē. Dies g° sapie ē ueritas. De
hoc die suo ipā sapiā iudeis loquit̉ dicēs. Abrahā pr̄
uꝛ exultauit. ut uidet̉ diē meū. uidit ⁊ gauisus est.
Veritas em̄ dei ꝛ̇edēpcio ē gn̄is hūani. hanc em̄ prius
ꝓmiserat. quā inimicū dn̄i postmodū exhibuit. Ad
aliud q̄ꝫ serpm̄ ueraciē ondꝭ. Recte aūt ꝑ sapiāꝫ hᶜ
ueritas ipleta ē. a qua oīs ueritas ē. hᶜ alius ad iplē
dā ueritatē mittēdus fuit. nisi is ī quo oīs pleitudo
ueritatis ɔsistit. Unde g° abrahā ad diē u̇itatꝭ exultat.
q̄꞉ ipleri u̇itate desiderat. Quā pfecto diē tūc ꝑ spᷓ;
uidit. qn̄ dei filiū ad ꝛ̇edēpcionē hūani gn̄is ī carne
ul̉ uetuꝝ futurū agnouit. Dicat̉ ergo. Nūciate de
die ī die salutare eꝰ. Diem scdm̄ de die prio. ī diem
ītuū ueritatꝭ. de die tiōis ī diē caritatꝭ. Primi unꝰ
dies erat. dies tiōis. ueīt dies alter dies ueritatꝭ.
Accessit. nō successit. q̄꞉ prior nō discessit. Ecce duo
dies. Uni ē ī die tati. ī diē caritatꝭ. Sed ⁊ ille cū ueīt
priores nō expulit. Ubi dies isti. Istis diebus hoīes
ipleri pn̄t. ut futuris supueniētibꝰ pn̄tes nō trāse
ant. ubi uīis cū auget̉. claitas mltiplicat̉. Primū
hoīes sub pctō ɔstituti ꝑ legē icrepati sūt. ⁊ reperiūt
deū time̊ iudicē. q̄꞉ agnouerūt iīquitatē. Ipm̄ g°
time̊. hᵒ iā erat agnoscē. q̄꞉ pfecto nequāq̄ possent
time̊. si nullomō agnosceret. Iam g° aliquid lucis
erat ipā agnicio. iā dies erat. sed necdū clarus. q̄꞉
pctī adhuc tenebris caligabat. Ueīt g° dies ueritatis
dies salutaris. qui pctm̄ destrueret claitatem ī

priorıs diei illūiaret. ⁊ tıorē nō tollet. sed ī meliꝰ ꝯmūiret.
Sed necdū plena erat claritas. donec adiūgeret̄ ueritati
caritas. Nā ipā ueritas dicit. Multa habeo uob̄ dicere
sed nō potestis portare mō. cū aūt uenerit ille spūs uei
tatis. docebit uos oēm ueritatē. Dies gͦ ueritas ut ⁊ ma
la tollet. ⁊ bona īformaret. Ecce tres dies sūt dies
tiōis qui maīfestat malū. dies ueritatis qui aufert
malū. dies caritatis qui restituit bonū. Dies ca uei
tatis restituit diē tiōis. Dies caritatis clarificat ⁊ diē
tiōis ⁊ ueritatis donec pfcā sıūt caritas. ⁊ pfcē maīfes
tet' oīs ueritas. ⁊ tioz pene tūseat. ī tiorē reuerētie.
Nūciate gͦ de die ī diē salutare eiꝰ. De hijs diebus locutꝰ
ē ecce pphā dicēs. Uiuificauit nos pꝰ duos dies.
⁊ ī die tercia suscitabit nos. Nam qualit̄ dn̄s nr̄ ihūs xp̄s
tercia die īsurgēs a mortuis ī se nos uiuificauit. ⁊ resus
citauit audiuimꝰ ⁊ gauisi sumꝰ. Sed dignū ualde ē ut
ītopensemꝰ ei bn̄ficiū suū. ⁊ q̄admodū ī ipo t̄cia die
īsurgēte īsurrexımꝰ. ita ⁊ nos pro ipo ⁊ p ipm̄ tercia
die īsurgētes eū ī nob̄ īsurgē faciamꝰ. Nec credendū
ē qm̄ a nob̄ sibi ipē uelit ītribui. quod prior ipē uoluit
īptiri. Sicut gͦ ipē ut nr̄am ī se ⁊ p se salutē opāret̄
tres dies ꝯtenuit. ita ⁊ nob̄ ut nr̄am ī nob̄ p ipm̄
salutē opem̄ tres dies dedit. Sed q̄ illud qd̄ ī ipo gestū
ē nō tm̄ ī mediū. sed ⁊ exeplū sūt ⁊ sacmētū. oportuit
ut uisibilit̄ foris fiet. q̄tenꝰ illud qd̄ ī nob̄ īuisibilit̄ fieri
debuit significaret. Dies gͦ eiꝰ extrīsecus fuerūt. nrī dies
ītrīsecus q̄redi sūt. Tres ergo dies habemꝰ ītrīsecus
qbꝰ illūiat̄ aīa nr̄a. Ad p̄mū die mors ptinꝫ. ad scd̄m
sepultura. ad t̄ciū īsurrectio. Primꝰ ē dies tiōr. secūdus

est veritas. tertius est caritas. Dies timoris est dies potentie. dies patris.
dies veritatis est dies sapientie. dies caritatis filii. dies caritatis est
dies benignitatis. dies spiritus sancti. Dies quidem patris et dies filii
et dies spiritus sancti in claritate divinitatis unus dies est. sed in
nostre mentis illuminatione quasi alium diem pater. alium filius alium
habet spiritus sanctus. Non quod nullatenus credendum sit trinitatem que
inseparabilis est natura in operatione posse separari. sed ut discretio perso-
narum in distinctione operum valeat intelligi. Cum ergo omnipotentia
dei considerata in admiratione cor nostrum excitat. dies patris est.
Cum vero sapientia dei inspecta agnitione veritatis cor nostrum illumi-
nat. dies filii est. Cum autem benignitas dei attenta ad
amorem cor nostrum inflammat. dies spiritus sancti est. Potentia ter-
ret. sapientia illuminat. benignitas letificat. In die potentie
per timorem morimur. in die sapientie per contemplationem veritatis a stre-
pitu huius mundi sepelimur. in die benignitatis per amorem
et desiderium eternorum bonorum resurgimus. Ideo enim christus sex-
to die mortuus est. septimo in sepulchro iacuit. octavo die re-
surrexit. ut similiter primum potentia in die suo per timorem nos
a carnalibus desideriis foris occidat. Deinde sapientia in die
suo intus in abscondito contemplationis sepeliat. Postremo be-
nignitas in die suo per desiderium divini amoris vivifi-
catos exurgere faciat. Quia sextus dies ad laborem. sep-
timus ad requiem. octavus pertinet ad resurrectionem

Finit de opere trium dierum. Incipit epistola eiusdem
in quattuor questiones

finit de ope triu dierz [illegible] epla eiusdem in 4or questiones